

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Partid moderat român.

II.

(Dr. E. B.) În articolul premergător am arătat, că condiția sine quo non pentru sistarea luptei este sanarea gravamenelor. Fără de aceasta nu poate să fie vorba de pace.

Implinirea așteptărilor juste ale naționalităților nu ar reclama însă în mod necondiționat formarea unui nou partid, după ce de mai multe ori s'a făcut provocare la faptul, pe care articolul din „Budapesti Hir-lap” îl scapă din vedere, că se află și în partidul naționalist bărbați cu gândire calmă, cari în principiu sunt aderenți ai unei păci legate pe baza legii de naționalități, și în momentul în care s'ar lega pacea, chiar și după informațiile pe cari eu le am, sunt gata să depună armele. Dacă deci și cu acestia se poate lega pacea, cade de sine în mod natural motivul și necesitatea formării unui nou partid.

În urmare, înființarea unui partid nou moderat ar deveni actuală numai atunci, dacă împlinirea pretenșiunilor juste ale naționalităților se pune în mod serios în vedere, însă pe lângă toate acestea partidul naționalist ar rămâne pe lângă pluspetițiile sale și s'ar lega și pe mai departe de punctul său de vedere al — intransigenței.

Fără concesii nu este tranșacție, pentru că pretențiuni pozitive nu pot fi achitate cu o călduroasă strângere de mână. Pertractarea amănunțită a acelor e inevitabilă condițiune a înțelegerii. Și eu afl de necesar, întocmai ca „Budapesti Hir-lap”, ca la înțelegerea ce se va lega să fie eschisă orice posibilitate de restălmăcire, orice gând ascuns. Clara pacta, boni amici. Și tocmai pentru aceasta trebuie să se precizeze înainte și să se determine drep-

turile și limitele lor, dându-li-se și garanțiile corăspunzătoare.

E cu neputință, ca politicianul maghiar, provăzut cu simț practic atât de bun, să nu fie în curat cu această cerință elementară. De aceea, dacă se voește pacea serios și cu sinceritate, nu trebuie să ne dăm îndărăt dela jertfele cerute. Și dacă politicianii maghiari totuși o fac aceasta și din capul locului perhoreschează orice concesione, dovedesc numai, că nu doresc pacea și nu știu să o aprecieze din destul.

Și cumcă așa e, se vede apriat din declarația cuprinsă în articol, că „maghiarimea nu e avisată la sprijinul naționalităților” și că „lupta lor (a naționalităților) în contra maghiarimei are să le nimicească”.

Așa sună cuvintele acestea, ca cum ar zice cineva, că corpul, capul, nu are trebuință de mână, de picior, de membrele organismului și de cooperarea lor. Scriitorul articolului a dat uitării instructiva poveste a lui Menenius Agrippa și nu se gândește la faptul cunoscut, că și violarea degetului mic are influență păgubitoare asupra funcționării și a dezvoltării organismului.

Se presupunem, că astăzi într-o adevăr așa stau lucrurile, că Maghiarii nu au nici o trebuință de sprijinul naționalităților. Va fi însă totdeauna așa? Nu pot să vină timpuri, în cari patria, și mai ales maghiarimea, să aibă prea mare trebuință de sprijinul tuturor fiilor sei, și astfel și de sprijinul fraților de naționalitate nemaghiară? Că doar tocmai din parte maghiară s'a dat naștere părerii, că dacă la 1848 naționalitățile mergeau cu Maghiarii, și nu s'ar fi luptat în contra lor, putea să fie eluptată independența țării!

În privința aceasta după dreptate acuză nu poate fi ridicată în contra poporului român, care pe atunci avea parte de cea mai necruțătoare asupra și era predispus

să se revolte. S'a făcut deci unealtă în mâna acelor, dela cari spera mântuirea sa.

Dacă Kossuth Lajos nu desconsidera atunci pe Români, cum îi desconsideră și acum imperialiștii maghiari, îmbătați de puterea pe care o țin în mână, și nu zicea aceea ce zice și acum „Budapesti Hir-lap”, că „nu avem nici o trebuință de naționalități”, sigur că țara nu ar fi ajuns să fie și mai departe provincia Austriei, ci își dobânda atunci independența.

Kossuth Lajos abia atunci a alergat după pretenția Românilor, când au început să-l strângă curelele, și când Românii erau deja angajați în altă parte, pe baza unor frumoase promisiuni, cari însă numai promisiuni au rămas.

E știut lucru, că învățarea lumii se face în forma cercului. Vremile și evenimentele se repetază. Se învățăm deci din istorie și din păcăniile proprii. Să nu așteptăm până ne arde la deget. Pentru că să se știe, că dacă ar veni de nou zilele de cari Dumnezeu să ferească scumpa noastră patrie, între Români nu se va afla om, care să primească asupra sa rolul nefericitului — *Dragoș!*

E cu puțință și aceea, că maghiarimea, ori mai corect, nisuițele maghiarisătoare să iese biruitoare din luptele ce le poartă naționalitățile, și acestea să fie bătute, nimicite, ori cel puțin slăbite. Să nu dea însă „Budapesti Hir-lap” uitării faptul, că luptele acestea sunt în mare parte apărări făcute de silă în contra nisuițelor de maghiarisare, forțate în mod cu totul de prisos, și în detrimentul nisuițelor culturale și de drept public ale naționalităților! Sunt lupte, cari până va mai fi viață în organismul atacat, în urma legii reacțiunii nu au se înceteze dela sine. Și dacă vom săngera în luptele acestea purtate de silă, pierderea sângelui are să

slăbească întregul organism al statului, și astfel și maghiarimea însăși, pe lângă unele constelațiuni neplăcute, poate să fie adusă în situațiune critică.

„Naționalitățile și reforma electorală”

Un glumeț a trimis ziarului „Pester Lloyd” niște informațiuni din cele mai bisare, ca primite dela secția română a clubului parlamentar naționalist, pe cari apoi numitul ziar le exploatează pe larg într'un articol publicat sub titlul de sus în numărul său de Vineri, 3 Iulie n.

Între multele nărozii e și afirmarea, că guvernul are trei ziare, așa numite românești, cari sunt susținute de el, în scopul ca să-i facă servicii, și anume: „Lumina”, „Ungaria” și — ziarul nostru „Telegraful Român”.

Celce are obrazul se afirme, că ziarul nostru stă în solda guvernului, nici n'a văzut ziarul nostru, cu atât mai puțin l-a celt. De altcum domnul Dr. E. Babeș, atacat personal în aceste celebre informațiuni, a trimis ziarului „Pester Lloyd” următoarea întimpinare, publicată în numărul de Sâmbătă al acestui ziar budapestan:

Onorată Redacțiune! În numărul de astăzi al prețuitului Dvoastre ziar a apărut sub titlul „Naționalitățile și reforma electorală” un comunicat, eșit din secția română a partidului naționalităților, în care afară de alte diferite greșeli se cuprind și afirmări referitoare la modesta mea acțiune, pe cari nu le pot lăsa să treacă fără răspuns.

Comunicatul pomenește de trei foiso-disant (așa zise) românești, cari stau în solda guvernului, între cari foi însă, cu știerea mea, nu există nici o legătură. Relațiunile ziarelor „Lumina” și „Ungaria” nu le cunosc, și cu ele nu stau în nici o legătură, așa, că despre ele nu pot să vorbesc. Ce se atinge însă de „Telegraful Român”, foaia metropoliei din Sibiu, care din ospitalitate loială a dat loc articolelor mele, e lucru cunoscut, că n'a stăt niciodată în serviciul nici unui guvern și nu stă nici acum, ci decând există a reprezentat numai interesele bisericești orientate și ale credincioșilor acesteia, în mod conștient și obiectiv. Stă atât de departe de solda guvernului foaia aceasta, încât redactorul ei nu tocmai de mult a avut un proces de presă politic.

Ziarul acesta nu a bătut niciodată „toba cea mare” pentru înființarea unui

FOIȘOARĂ.

Observațiuni asupra dezvoltării simțului estetic la copii.

De Octavian G. Simtion.

Au trecut... s'au dus... au dispărut pentru totdeauna din școala populară patriarhalele timpuri a le lui as, buche, vede, glagor, mislete... ne mai rămânându-ne decât doar amintirea, că au existat și ele odată.

Abia ici-colea, pe buzele vre-unui octogenar mai răsare din când în când încopciat de vre-un basm sau amintire din copilărie acel sistem de slavonisme, acel metod arhaic-pedagogic al strămoșilor noștri, ce tortura odinioară fragezimea minții copiilor, educați și fasonați din greu și cu ajutorul „Sfântului Nicolae”, proverbialul moralizator al șagalnicului Creangă.

Astăzi, precum în toate științele, astfel și în pedagogie, spiritual agil și scrupulos al omului a rupt-o cu trecutul, a rupt-o cu tradiția și cu sistemul imitațiunii inconștiente, întemeindu-și bogăția cunoștințelor numai pe cercetări empirice adânc studiate, pe lângă cea mai conștientă și evidentă menire teleologică.

Bogăția rezultatelor din experiența istoriei sociologice a omenimei, știința pe-

dagogiei o a deschilinit, sistemizat și fixat așa de hotărât, neîndoios și sigur, încât principiile pe cari astăzi se bazează știința creșterii tinerelor generațiuni ale omenimei, apar aproape nerăsturnabile, aproape perfecte și vecinice.

Și... oare cari au fost noimele, cari au constrâns omenimea de a ajunge la principiile și legile fundamentale ale pedagogiei de azi?...

... Ce răspuns ușor! Însăși firea, însăși natura, cu eternele ei legi, care întotdeauna a fost izvorul cel mai adevărat al înțelepciunii! Ea ne învață a cunoaște, a cugeta și a judeca, ea ne descopere legile ei absolute, ea ne trezește conștiința binelui și a răului, ea ne conduce a cunoaște prin ființa ei în mod neîndoios pe celce toate le-a creat și le cărmuește într-o toate timpurial, pe bunul Dzeu.

Ne prinde mirarea când ne cugetăm, că în trecutul nu prea depărtat, pe lângă toate experiențele făcute, omenimea nu a fost îndejuns pătrunsă de adevărul fundamental, că omul, fiind o părticică constituită din univers, din natură: locul lui, menirea lui, dezvoltarea lui în ea este, și numai în strânsă legătură cu întregul din care face parte poate el urma calea cea adevărată, logică și firească a existenței sale.

Astăzi, multămită forței evoluționiste, sădită de providință în spiritul omenesc, acesta a revenit iarăși la calea cea ade-

vărată, încredințându-ne mai presus de orice îndoială, că omul, ca un fruct al naturii, numai și numai în mijlocul naturii se poate coace în mod firesc, bine și deplin.

Nu mă voiu estinde mai departe asupra considerațiunilor de mai sus, cari singure pot forma un vast studiu special, căci alta-mi este țântă scrisului meu.

Stabilit fiind în știința pedagogiei adevărul, că impresiile cele mai puternice și cari rămân mai adânc gravate în spiritul elevilor și a copiilor peste tot sunt acelea, cari se produc sub directă influență a imaginilor, fenomenelor și a legilor din mijlocul naturii, pe temeiul cărui adevăr instrucțiunea educativă, nu numai recomandă, ci postulează chiar excursiunile școlare, voiu încerca a înșira aici observațiunile ce le-am strâns cu ocaziunea unei atari escursiuni.

Și dacă e recunoscut marelui folos cel-trag elevii pentru îmbogățirea intelectului și largirea cunoștințelor lor prin excursiunile școlare, din domeniul științelor esacte, precum este: geografia, fizica, istoria naturală, economia și igiena, un mijloc tot atât de însemnat sunt excursiunile și pentru cultura inimii, a ideilor religioase și mai presus de toate a simțului estetic, a frumosului.

Din capul locului mărturisesc, că cu ocaziunea escursiunilor făcute în repețite rânduri, mai puțin m'a determinat intere-

sul estetic de a eși cu elevii în liber, și numai întâmplător am revenit asupra unor experiențe de cea mai cardinală însemnătate pentru cultura simțurilor nobile ale elevilor.

Din cele 4 escursiuni de primăvară ce le-am întreprins cu elevii, ultima și cea mai însemnată a fost la o distanță mai bună de oraș, într'un loc pitoresc, cu frumoase pozițiuni. O panoramă foarte variată și interesantă.

Întreaga cestă a elevilor primise ordinul de a pausa puțin pe coama unei coline căptușite cu un covor de iarbă fragedă și cu mii de floricele proaspăt înflorite. Coasta dealului era cultivată cu grădini de pomi și viță de vie. Jos la poalele dealului — în fața noastră — să sbăteau undele Arieșului, opintit în calea sa de un gat (zânoagă, barieră) nepășător, ce contrabanda o bună putere de apă pe un canal îngust cătră o moară monotonă. Dincolo de apă să întindea o pădure, ce departe în zare părea un covor verde-suriu, acoperind un șir de obiecte deranjate. Pădurea acoperea un mănunchiu de coline. Tabloul era romantic și fermecător! Să mai zărea departe în vale ici și colea câte o mișcare trăgănată a unui plug tras de vite albe, mănă de câte un Român asudat de arșița soarelui, ce din când în când picura văzduhul cu strigăte scurte, îndemnându-și boii la pas.

(Va urma.)

partid moderat român. (Din contră, am declarat, că nu aștăm de necesară înființarea lui! Redacțiunea). Dar amăsurat chemării înalte a bisericii a propagat, cu mine împreună, pacea națională, aplanarea regretabilelor divergențe, pe calea înțelegerii pacifice, și o astfel de nobilă nuzință poate fi reprobata numai din partea celor, cari perhoreșează o astfel de înțelegere, fie din rea voință, fie din îngustime de vederi.

Budapesta, 2 Iulie 1908.

Dr. Emil Babeș.

Domnul Dr. E. Babeș ne roagă apoi să rai facem următoarele declarațiuni:

Nici domnul Dr. Babeș, nici ziarul nostru, n'a amintit nici odată, că deputații numiți în fămoasele informațiuni ale secției române din partidul naționalist (Dr. Mihaly și Dr. Lucaci) s'ar fi alăturat la partidul moderat român, care nu există și a cărui înființare nu figurează în programul domnului Babeș. Iar afirmațiunea, tot din celebrul comunicat al secției române din partidul naționalist, că dl Babeș în scopul acțiunii sale publice tot felul de articole, provocări, reflexiuni și polemii, în regie proprie, totdeauna sub alt nume, domnul Babeș o declară de calumnie infamă, prin care fiind ataat în reputațiunea, ba chiar în cinstea sa personală, își va căuta satisfacția la forul competent, pentru că să fie demascat cel ce lansează astfel de neadevăruri în publicitate și să fie statuat un exemplu cu privire la cei ce merg atât de departe cu utozeanța, încât luptă cu armele necinstite ale minciunii, necunoscută în viața noastră publică.

Dela noi mai adăugăm apoi următoarele:

Domnul Babeș a subscris, ori semnat, tot ce a scris, și răspunde singur pentru tot ce a scris. A semnat bunăoară și broșura scrisă de dânsul în anul 1906 și intitulată „Proiectul de lege școlar și naționalitățile”, în care a luptat cu multă energie pentru apărarea drepturilor poporului român și ale bisericii acestuia.

Acestea sunt lucruri, pe cari domniul din secția română a partidului naționalist ar trebui să le știe, și noi credem, că le știu. De aceea, nu ne vine a crede, că informatorul lui „Pester Lloyd” să fie unul dintre deputații naționaliști români, pentru că nu presupunem despre nici unul dintre ei atâta frivolitate, ci mai curând credem, că „Pester Lloyd” e jertfa unei mistificări regretabile.

Iar dacă ziarul „Pester Lloyd” totuși dela secția română și-a primit informațiile răutăcioase, somăm pe domnul Dr. Teodor Mihaly, prezidentul clubului naționalist, să ne dea răspuns la următoarele întrebări:

1. Cu adevărat, din secția română a clubului parlamentar naționalist a eșit comunicatul din „Pester Lloyd”, deci, cu știrea și consentimentul clubului și a prezidentului?

2. Își susține secția română a partidului naționalist afirmarea, că așa zisa foaie românească „Telegraful Român”, — căreia dl Dr. Auril Vlad are să-i mulțămescă prima sa intrare în parlament, pentru că cortesia săi cu „Telegraful” în mână i-au câștigat majoritatea și învingerea, — e pusă în serviciul guvernului și stă în solda guvernului? Dacă da, unde sunt dovezile?

Credem, că prezidentul clubului naționalist din dietă ne va da răspunsurile cerute și satisfacția cuvenită, pentru a se feri pe sine și pe membrii secției române a partidului naționalist din dietă de odul săvârșirii delictului unei calumnieri răutăcioase, precum și de consecvențele acesteia.

„Politica nouă naționalistă”.

Sub titlul acesta a publicat ziarul „Pesti Napló” în numărul de Joi un prim-articol, în care scriitorul articolului își spune părerea, că din semnele ivite până acum se poate deduce o schimbare în politica naționalistă a guvernului. Opiniunea publică nu poate se primească decât cu bucurie o astfel de schimbare, pentru că politica de până acum nu a fost bună. Prea conciliant a fost guvernul până acum față de Croați și prea sever față de celelalte naționalități. Otorii naționalisti din parlament au fost batjocoriți și insultați, în loc ca la plângerile lor și la acușările lor, înșirate cu istețime și cu putere de convingere, să se fi dat răspunsuri obiective și bine argumentate. O astfel de atitudine a majorității din parlament față de naționalități e la loc numai acolo, unde pondul se pune pe aceea, că cât de tare strigă cineva: trăiască patria și independența națională? Provoacă scriitorul articolului opiniunea publică maghiară, să se desbrace de prejudeți și să se lase de credință, că limba statului poate fi învățată cu forța. Poporul trebuie tratat cu iubire, iar pen-

tru a-l putea trata bine, ceice au legătură cu el trebuie să-i cunoască limba. Poporul român nu cunoaște decât institutul de bani „Albina” și celelalte bănci românești ca ocrotitoare pentru el, pentru că Maghiarii de fapt nu au făcut nimica în favorul poporului român. Cere deci să se inaugureze alt sistem în politica naționalistă!... Numai de l-ar auzi cineva.

Din parlament.

Joi, 2 Iulie n.

Ședința se deschide la orele 10. La verificarea procesului verbal al ședinței premergătoare se naște schimb de vorbe între deputatul Beniczky Ödon și viceprezidentul Náway, care conduce ședința. Beniczky cere în urmă constatarea, că camera nu e în număr de a putea lua hotărâri. Se constată faptul acesta și ședința se suspendă pe 20 minute. La redeschidere camera e tot incapabilă de a lua hotărâri, dar Beniczky nu mai cere constatarea acestui fapt și procesul verbal al ședinței trecute să verifice.

Se pune la ordinea zilei continuarea discuției asupra proiectului de lege despre modificarea legii de execuții.

Vorbește deputatul Nagy György în contra corecturilor făcute din partea comisiunii în acest proiect de lege, care în textuarea originală a ministrului de justiție era cu mult mai bun. Cere, ca la cei ce se ocupă cu munca spirituală, cărțile să nu poată fi secestrate și tot așa să nu se poată secestră nici pensia. Incolo primește proiectul de lege.

Deputatul Kelemen Samu nu primește proiectul de lege și îi face critica din punct de vedere juridic și social.

Simonyi-Semadán Sándor scoate la iveală părțile bune ale proiectului de lege. Cere statificarea executorilor, și primește proiectul de lege.

Németh Imre primește asemenea proiectul de lege, dar cere, ca cu privire la funcționarii privați (particulari) să se introducă în lege aceleași dispozițiuni, ca pentru cei publici.

Rahovszky István vorbește pe larg în favorul proiectului de lege, care are de scop apărarea intereselor omului sărac, și i-și exprimă dorința, ca devenit odată lege acest proiect, — legea să fie pusă numai decât în executare, iar nu peste 2—3 ani, cum să vorbește că ar fi intențiunea.

Discuția se întrerupe și se dă cuvântul deputatului Szmeccány György, care interpelează în ohestia grevei dela societatea de gaz din Budapesta. Prim-ministrul Wikerle răspunde, promițând, că va prezenta dietei în curând un proiect de lege despre împedecarea grevelor.

Ședința se ridică la orele 2 și jumătate.

Vineri, 3 Iulie n.

După verificarea procesului verbal și prezentarea unei petițiuni, în care se cere, ca a treia universitate să se ridice în Cașovia, se continuă discuția asupra proiectului de lege despre modificarea legii de execuții.

Vorbește deputatul Bozoky Arzál și face propunere, ca discuția asupra acestui proiect de lege să fie amânata până la toamnă.

Nagy Dezső primește în general proiectul de lege, dar își rezervă dreptul, ca la discuția pe articole să critice aceea ce nu află de bun și corect în proiect.

Beráth István vorbește în favorul proiectului de lege, și așteaptă, ca ministrul de justiție să vină în fața dietei cu celelalte legi promise în favorul omului sărac.

Nagy Dezső răspunde acestui din urmă în chestie personală, iar prezidentul încheie discuția, fiindcă nu mai e înscris nime la cuvânt.

Vorbește raportorul Boknyi Samu, apoi ministrul de justiție Günther, în urmă se pune la vot propunerea de amânare a lui Bozoky, care cade. Casa primește deci proiectul de lege ca bază pentru discuția specială.

Titlul și paragraful prim se primește fără discuție. La paragraful 2 Horthy vorbește în favorul artistilor, iar Horváth Lőzsef din Uioara propune, ca peste tot mobilele și hainele să fie scutite de secestru. Deputatul Fábry Károly și deputatul Moskovitz doresc să fie paragraful mai clar, asemenea și Ferenczy Géza.

Deputatul socialist Mezősi propune, ca pe lângă scriitorii se fie numiți separat și gazetarii, dela cari asemenea să nu se poată secestră cărțile de cari au trebuință.

Nagy György încă vorbește în favorul gazetarilor și al artiștilor.

Mérey Lajos îi sprijinește părerile.

Mai vorbesc: Kelemen Samu, Németh Imre, Eber Antal, Csépany Géza, apoi ministrul Günther. Casa votează paragraful neschimbat.

Discuția se întrerupe și ședința să încheie la orele 2 d. a.

Sâmbătă, 4 Iulie n.

S'a continuat și s'a terminat discuția specială asupra proiectului de lege despre modificarea legii de execuții.

Propunerea deputatului Mezősi, ca competențele deputaților dietali să nu poată fi secestrate, nu s'a primit. S'a primit însă propunerea lui Nagy György, ca penzia văduvei și a orfanilor să fie scutită de secestrare.

S'a mai primit propunerea, ca în publicările de licitație numele debitorului să nu fie trecut.

La orele 2 ministrul de culte și instrucție publică, contele Apponyi, răspunde la o interpelare a deputatului Nagy György, referitoare la examenul de maturitate dela gimnaziul din Gherla. Deputatul Abraham interpelează în chestia cartelului băncilor și deputatul Farkasházy în chestia teatrului popular din Budapesta. Ministrul Apponyi răspunde acestui din urmă numai decât.

Proxima ședință e astăzi, Luni.

La mormântul lui Șaguna.

Sibiu, 3 Iulie n.

Luni, în 16/29 Iunie c. zina morții marelui Arhiepiscop Andreiu baron de Șaguna, s'a făcut, ca în toți anii, pelerinaj la mormântul din Reșinari, unde s'a serbat pomenirea reînsemnătorului bisericii noastre ortodoxe române.

Din partea societății de lectură „Andreiu Șaguna” a teologilor dela seminarul „Andreian” din Sibiu au luat parte la pelerinaj unsprezece elevi, constituiți în oor.

Sfânta liturgie a fost oficiată în Reșinari de către preoții locali, Lungu și Cioran, iar parastasul s'a făcut la mormântul lui Șaguna.

E'veii din seminar au depus o frumoasă cunună pe mormânt, iar absolventul de teologie Petru Debu a rostit vorbirea ocazională, cu care a făcut bună impresie asupra ascultătorilor.

Terminele acestea, elevii au fost invitați la masă, unde părintele Lungu le-a vorbit despre însemnătatea zilei și despre datorința celor chemați să conducă poporul de a-și implini cu răvașă chemarea, căutând să-și ducă credințioșii la înaintare și fericire.

Vorbirea absolventului de teologie Petru Debu a fost următoarea:

Onor. cler!
Iubiți ascultători!
E. a'ilor!

Generațiunii după generațiunii, tineri după bătrâni să strecoară neîncetat spre viață nouă, necunoscută, aruncând viața anora mai multă, a altora mai puțină lumină înapoia lor, pe calea pre care cu aceeași soartă le urmează alții. Mulți trec pragul lunei acesteia, dar puțini sunt, al căror spirit să vieze, încălzind generațiunile următoare, puțini sunt, cari prin întreaga lor viață, prin forțele spiritului și prin calitățile lor, să îndrume pornirile și progresul urmașilor, să schimbe firul istoriei și să deschidă cărări nouă în dezvoltarea unui popor.

Spiritul acestora plutește binefăcător „peste puterea timpului”, pentru că el singur rămâne nealterat de schimbarea naturii întregi, el singur trăiește prin opera vieții sale, dând și altora putere de trai.

Acesta este spiritul bărbaților mari, luceferi luminoși pe bolta cerească a neamurilor. Lumina lor conduce viața spre adevăratul ei scop, spre desăvârșirea, la care ne cheamă Acela, care singur a fost și este desăvârșit.

Viața acestor bărbați servește tuturor de model, ne călăuzește în toate acțiunile noastre, ne dă îndemnul la realizarea „binelui și adevărului”, imprumutându-ne totodată și tăria nădejdei în isbândă, pentru că viața tuturor acestor oameni mari este, cum se exprimă un mare apostol al neamului românesc, „că auzul, pe care, desbărându-ne de ori-ce deprindere rea, de ori-ce patimă și interes, îl putem urma cu siguranță spre vodurile ascunse, prin cari se pot trece apele prime-dilor”.

În anul acesta se împlinește un veac, decând pentru neamul și biserica noastră a răsărit un lucefar luminos, care prin viața sa a rostit adevărata predică a iubirii de neam, a întrupat cele mai alese calități ale adevăratului păstor, și care cu tărie sufletească, abnegațiune și stăruință gigantice

a lucrat pentru înaintarea și fericirea bisericii și neamului nostru.

Se cuvine deci, ca astăzi, când călcăm țărâna scumpă sub care se odihnesc ca niște moaște sfinte rămășițele pământești ale marelui și neîntrecutului Arhiepiscop Andreiu baron de Șaguna, să-i privim în câteva trăsături icona activității ce a dezvoltat pentru noi, și cu evlavie cuernică să-i aducem prinosul de recunoștință, ce datorim memoriei Lui, toți aceia, cari pot distinge și aprecia după cuviință imensa deosebire între starea, în care se află neamul și biserica noastră la venirea Lui în Ardeal, și între împrejurările, în cari ne-a lăsat pe toate terenurile vieții noastre.

Si cuvine, ca astăzi, când drept semn de pietate și grațitudine față de acest mare regenerator al vieții noastre bisericești și naționale fi sărbăm ziua aniversară a morții, să ne îmbrăcăm sufletele în haina albă a adevăratei recunoștințe fește, și cu căldură să ne reamintim icona acestui sfânt al bisericii și neamului nostru, să ne îndreptăm privirile spre măreția figurei Lui, și ca uni, cărora destinul ne-a hărăzit rolul frumos, dar greu, de a stă în fruntea poporului nostru, urmându-i exemplul, să ne dăm seama asupra chemării și îndatoririi ce ne-am luat-o asupra ne, și spre împlinirea căreia ne îmbie atâta prilej de îmbărbătare tocmai viața cea plină de fapte epocale și de jertfire fără preget a marelui Andreiu.

Iubiți ascultători! În îndelungatul trecut al neamului nostru numai singurul dorul după o viață mai bună și nădejdea într'un viitor mai fericit licărește ca o rază de ușurare sufletească și de încurajare în lupta grea pentru păstrarea vieții. Atât de întunecat a fost cerul acelei vieți de veacuri a poporului nostru, încât pictorul, care ar stă să o zugrăvească, ar crea un tablou posomorât, înegurat de ceața unei vremi amorțite, pătată de nori negri de furtună, înfiorați de lumina fulgerelor și numai departe, dincolo de acești nori ar lăsa să se întrezărească un soare dulce și blând al unei vremi senine și răcoritoare.

Dar departe de tot erau aceste timpuri de poporul nostru care, începând din leagănul vieții române, e ră sortit să îndure năprasnica vitregie a zeilor de secol.

Las la o parte istoria tristă a acestor veacuri, și mă opresc numai la înșirarea câtorva momente mai însemnate din viața aceuia, care a știut să rupă cătușile trecutului și cu puterea spiritului său și cu tăria virtuților sale să deie o nouă și sigură direcție dezvoltării neamului nostru. Acel vrednic arhiepiscop Șaguna, de numele căruia e legat tot ce avem astăzi, a fost trimisul providenței, care a știut să împraștie norii grei și întunecați din viața noastră, lăsând să străbată și asupra celui istovit razele unui soare dulce și blând, aducând cu venirea sa și celui amărât dulceața unor vremi senine și răcoritoare.

Cu ivirea „primăverii” națiunilor — înviorata vreme a anilor 48 — își începe și alesul arhiepiscop activitatea de gigant pe toate terenurile vieții noastre. O mulțime de pedeci întâmpină la începutul activității sale, căci multe erau lipsurile și păsurile acestui neam batjocorit, și puțini erau, cari să-și îndrepte privirile spre idealul și binele lui! Pe lângă străinii și dușmanii de multe soiuri chiar și între cei ce ar fi fost datori a-l ajutător pe Șaguna în toate întreprinderile sale salutare, mulți erau, cari conduși de patimi mărunte, orbii de egoismul trebușoarelor proprii, căutau să zădărnicească marelui Arhiepiscop planurile sale.

Grea i-a fost munca, pentru că grele erau împrejurările, în cari a muncit! Înțelenit e ră ogorul vieții noastre la venirea lui, slăbit e ră lipsit de drepturile dumnezeiești și omenești neamul nostru, batjocorit și profanat altarul bisericii noastre.

Mai bine caracterizează starea tristă în care se află biserica și astfel neamul nostru însuși Șaguna în reprezentățiunea dela 1 Dec. 1855 către Monarhul, când zice: „Istoria bisericii ort. române din Ardeal a fost un șir de dureri și suferințe grele, înfățișând tipul unei sclave, care ferecată în cătuși, numai din grația toleranței își mai ducea viața în amărăciune.”

Problema grea, dar atât de măreață, ce avea să o rezolve feroicul Andreiu, ne-o spune însuși la sfîntirea sa de episcop: „Tu Doamne ști, că cătră scopul meu a alergă doresc, pe Români transilvăneni din adâncul lor somn să i destept și cu voce cătră tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atrag.”

Sunt aceste, iubiți ascultători, cuvinte pline de o bărbătească hotărâre și încurajare din timpul, când o mică rază de speranță în îndreptarea lucrurilor licărește abia numai ca din basmele vremilor trecute, pe cari cu necurmte regrete, cu lungi și adânci suspinuri le mai povestea țaranul împilat. Sunt cuvintele celei mai solemne jurăinți înaintea lui Dumnezeu,

pe care alesul seu nici o clipă n'a scăpat-o din vedere în viața sa și prin a cărei credincioasă realizare a condus biserica și poporul nostru pas de pas pe celea progresului și a luminei. Atât sunt de mari și însemnate faptele ce se înalță ca într'un șir de mărgăritare în tot decursul păstoririi sale, în-ât fiecare ar putea să-i asigure nemurirea în amintirea posterității recunoscătoare.

„Dacă nimic altceva n'ar fi făcut — zice fericitul Dr. Barcian, — decât să reînființeze vechea metropolie ortodoxă a Românilor din Ungaria și Transilvania, încă ar fi fost de ajuns, ca nemuritoriu să-i rămână numele între noi.“

Metropolia văduvită și umilită în cursul unui veac și jumătate își recâștigă întru-sul drepturile pierdute, rang egal și vază în rândul celorlalte biserici, iar prin coroana acestei mărețe opere a vieții lui, prin plămădirea statutului organic, își câștigă biserica siguranța, trănicia existenței sale.

Dar multe și neobosite jertfe aduse de Șaguna pe altarul vieții noastre politice? Activitatea lui și pe acest teren, de multe ori împreună cu risicul vieții, tot atât de bine i-a asigurat vremurile, tot atât de sigur i-a păstrat primul loc în sirul luptătorilor noștri. Cele mai multe drepturi le câștigă Șaguna popoului seu, toate prin jertfa sa neobosită, prin influența sa și prin puterea spiritului seu înalt. El nu eră bărbatul, care să se lase intimidat de ori ce obstacol i s'ar fi pus în cale, nu eră păstorul, care să se lase înfricat de puternicii dușmani ai turmei sale, ci cu capul ridicat a mers până la Tron, jeluinduși păsurile.

Dați-mi voce, iubiti ascultători, să înșir câteva cuvinte ale profesorului seminarial Dr. Ioan Lupăș*) cu cari caracterizează lupta, ce trebuie s'o poarte Șaguna pentru reorganizarea seminarului, în contra ministrului Thun: „Ce luptă îndărătnică a trebuit să poarte Șaguna cu ministrul Thun și pentru reorganizarea acestui institut, dovedește „Memorandumul“ către Împăratul, din 1 Dec. 1855, acest splendid monument de energie și iscusință diplomatică, în care Șaguna spunând adevăruri tari și dureroase pentru noi, jignitoare pentru sfetnicii „Înalțatului Împărat“ își ridică glasul de protestare împotriva unei cărmuri, care în loc de-ai ușurã greutățile enorme, îi pune pedeci la tot pasul. Din acest memorandum se înalță superb figura de luptător îndrăzneț a lui Șaguna, care atins în demnitatea sa nu se sfiește, chiar într'o scrisoare către Monarh, a rupe săgeți de ironie la adresa unui ministru, ca contele Thun...“ etc.

Acesta era adevăratul luptător politic, care prin energia, iscusința diplomatică și mai presus de toate prin iubirea nemărginită, ce nutrea față de credincioșii săi, a făcut, ce altul anevor ar fi putut, sau ar putea face. Iubirea, de care era condus în lupta pentru propășirea neamului seu, reese atât de bine și din multe pastorale și circulare, prin cari cu adevărată dragoste mângâia, îmbărbăta și învâta pe credincioșii sei. Cu adevărat a fost Tatăl Nostru, dupăcum însuși se exprimă... „Să fii Tată clerului și al popoului nostru, Tată zic să fii, Tată și încă odată zic Tată tuturor, în înțelesul adevărat!“

În înțelesul adevărat ne a fost Tată tuturor, pentru că pe toți deopotrivă ne-a iubit, interesat bisericii și ale neamului seu erau singurele îndemnuri ale tuturor acțiunilor sale.

Văzând starea tristă culturală a popoului nostru, și ca urmare a acestei stări lipsese lui materiale și economice, înființează șite de școli pe seama popoului, care mai înainte n'avea dreptul de a se înalța la vatra științelor, n'avea dreptul să-și cunoască rostul existenței sale. Tot pentru ridicarea popoului mijloci înființarea „Asociațiunii române pentru literatura română și cultura popoului român“, pătruns fiind de marele adevăr, că puterea de viață a fiecărui popor se măsoară cu gradul lui de cultură. Pe lângă acestea puse basă la o mulțime de fundațiuni și fonduri, înființează „Tipografia“ arhidiecezană cu organul ei „Telegraful Român“, disciplină clerul, dădu îndrumări învățătorimii, îndemnă popoul la îmbrățișarea meseriilor și la muncă cinstită în orice ramură a ocupațiilor omenești, căci el toată viața sa a propovăduit, nu numai prin cuvânt, ci și prin toate faptele sale, pe lângă evangelia iubirii creștinești, și evangelia muncii cinste și stăruitoare, pe urma căreia mai curând sau mai târziu, dar odată negreșit va trebui să răsară isbânda.

De această activitate atât de măreață și bogată, între împrejurările grele

de atunci, era capabil numai un spirit înalt, propriu bărbaților rai în istorie. Acest spirit pătruns de concepțiunile cele mai înalte și mai nobile, înfrumusețat cu cele mai alese calități îl-lăsam în persoana lui Șaguna. „Învățătura bisericească și profană; cultura vastă, câștigată în atâta ani lungi de călugărie harnică și trează; spirit de jertfă, din care au răsărit spre binele neamului și bisericii noastre roade atât de îmbelșugate; fapte și îndrumări culturale de o epocă importantă, și idei înaintate, cum la puțini dintre contemporani se vor găsi, — toate acestea într'o armonioasă îmbrățișare constituie „individualitatea lui Șaguna“, să exprimă în același tractat dl profesor Dr. Ioan Lupăș.

Și dacă tot provedința, precum l-a trimis între noi, trebuia lovind în stâncă ca un al doilea Moise mântuitor, să deschidă pe seama popoului seu izvorul bunelii aieri, — ni-l-a și răpit după o activitate de abia un pătrar de veac: ne-a lăsat totuși în urma sa fapte mari, icoana vieții sale, care pururea punându-o înaintea noastră, vom putea lua îndemna de iubire, muncă și jertfă pentru binele și fericirea neamului și bisericii noastre. Ne-a rămas această sfântă icoană a vieții sale, străbătută de cea mai curată dragoste față de noi și ne-a rămas mai presus de toate datorința de a-i rosti numele cu cea mai curată evlavie, cu cea mai mare recunoștință a-i cinsti memoria, care pururea va rămânea întipărită în sufletul generațiilor prezente și viitoare ale neamului nostru, pururea va sluji de încurajare întru înălțarea multor pedeci, de însuflețire pentru idealul neamului nostru și de îndemna de a săvârși muncă nobilă și frumossă, de a conlucra mână în mână toți cei de aceeași lege și limbă, în bună înțelegere frățească, pentru că zice iscusitul dascăl al Antiochiei, Ioan Gură-de-Aur: „Un frate sprijinit de frate este ca o cetate tare și ca un palat închis cu zăvor“. În veci deci amintirea lui!..

NOUȚĂȚI.

Personal. Alteța Sa Imperială și Regală, Arhiducele *Leopold Saluator*, a plecat ieri, Duminecă, la 1 ora d. a. din orașul nostru la Brașov. La orele 11 și jumătate, însoțit de domnii generali din loc, a vizitat catedrala noastră și a rămas încântat de frumuseța iconostasului și a picturii de pe cupolă. Alteța Sa a vizitat și celelalte biserici din orașul nostru. La Sinaia Alteța Sa e așteptat pe mâine, Marți. Va sosi acolo la 5 ore d. a., iar Mercuri la orele 6 va pleca îndărăt la Brașov. Va fi oaspele Maiestăților Lor, Regele și Regina României.

Secțiunea istorică a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura popoului român“ a ținut ședință Vineri d. a. la orele 4. Au participat membrii: Iosif S. Călușu, Nicolae Togan, T. V. Păcățian, Silvestru Moldovan, și Dr. I. Lupăș. Domnul S. Moldovan a raportat, că *Dicționarul comunei din Ungaria locuite de Români*, cu a cărui compunere a fost încredințată secțiunea în ședința plenă a se știunilor literare ținută în anul trecut, e terminat. Au fost lucrate 26 de comitate, cu aproape 5000 de comune locuite de Români, 13 din partea dlui Moldovan, 13 din partea dlui Togan. Sunt înșirate comunele după alfabet, întâiu cu numirile românești și cu toate datele mai însemnate, apoi cu numirile ungurești și în urmă cu cele nemțești. Se va face acum raport ședinței plenare a secțiunilor literare, convocată pe 14 Iulie n. la Sibiu, pentru ca să dispună tipărirea acestui folositor dicționar.

„Asociațiunea“ la Făget. Adunare cercuală ține în Făget, la 12 Iulie n. a. c. (z'ua de St. Petru) despărț. Lugoș al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura popoului român“ cu care ocaziune se vor aranja următoarele festivități: La 10 ore a. m. serviciu divin în biserica gr. ort. din loc. La 11 ore și jum. primirea comitetului cercual la gara din loc. La 12 ore prânz comun în hotelul „Regele Ungariei“. La 2 ore p. m. în localitatea școlii gr. ort. rom.: a) Deschiderea ședinței prin directorul despărțământului Coriolan Brediceanu. b) Salutarea oaspeților prin Dr. Octavian Popescu. c) Raportul comitetului. d) Victor Vlad Delamarin, disertatie de Dr. George Gârde. e) Folioasele învățăturii, disertatie de Adam Iancu. f) Inscierarea de membri g) Eventuale propuneri și interpelări. h) Incheierea ședinței.

Dramă nouă românească. Artistul nostru dramatic dl *Z. Pârșan* a prezentat teatrului național din București o nouă dramă originală, luată din viața popoului român dela noi. Atât dl director al teatrului, Pompiliu *Eliad*, cât și comitetul teatral, au ramas încântați de frumuseța acestei drame și au admis-o în unanimitate, ca să fie reprezentată în teatrul național. Se poate, că chiar începutul stațiunii viitoare teatrale se va face cu drama aceasta.

Din suferințele învățătorilor noștri. Ziarele maghiare scriu, că comisiunea administrativă a comitatului Bihor, la propunerea inspectorului regesc de școale, a pus sub cercetare disciplinară opt învățători gr. cat. și 47 învățători gr. ort. români, din motivul, că au negles propunerea limbei maghiare în școală și au educat elevii în spirit antimaghiar, ba unii chiar au agitat în contra ideii de stat.

Examele de maturitate la gimnaziul superior român din Năsăud au dat anul acesta rezultat următor: Din 25 elevi au făcut examenul cu *foarte bine* 3, cu *bine* 6, simplu maturi au fost declarați 10, patru au să facă examen de emendare din câte un studiu, iar doi au fost avizați la repetiția examenului, peste un an.

Promoție. Marți în 30 Iunie n. au fost promovați doctori în drept domnii *Ilie Carol Barbu* și *Ioan Papp*, la universitatea din Budapesta.

Sinucidere. Comerciantul din București, Constantin V. Ionescu, după ce a sosit cu trenul dela Brașov în gara Predeal, și-a tras un glonș de revolver în tâmpla dreaptă și a murit la moment. Se crede, că năcazuri familiare l'au îndemnat să săvârșească aceasta faptă.

Zăpadă. Din Maramurăș se scrie, că pe acolo a căzut zilele trecute zăpadă mare, de o grosime de 20 cent. Temperatura a scăzut la 7 grade frig. A urmat apoi ger, care a făcut mare stricăciune în grădini. Oamenii din părțile acelea nu au anul acesta absolut nici o recoltă.

Fabrică arsă de trăsnet. În Roma a trăsnet în o fabrică de țesături de bambac și trăsnetul a pus fabrica în flacări. A ars clădirea și toate mașinăriile. Pagubele sunt foarte însemnate, iar pe deasupra 700 de lucrători au ramas fără câștig.

Sufragetele. Femeile din Londra au ținut Marți, săptămâna trecută, o manifestare șgomotoasă în favorul dreptului electoral, cerut și pe seama lor. S'au luat apoi la ceartă și la hărțuială cu poliția, și urmarea a fost, că vre-o treizeci de femei mai gălăgioase au fost arestate și pedepsite. Două din ele au fost spart ferestrele la locuința primministrului și poliția le-a pedepsit cu câte două luni închisoare.

Hymen. *Elena Rusan* și *Laurențiu Curer* anunță serbarea cununiei lor, ce să va ține în 29 Iunie st. v. (12 Iulie n.) a. c. la orele 5 p. m. în biserica gr. ort. din Alba-Iulia (Maieri).

La fondul „Victor și Eugenia Tordeșianu“ pentru înzestrarea fetetur au mai dăruit: dna Iuliana Nicolescu și Ujică, preoteasă (Mesterháza) cor. 3.20; dna Alexandra Popa, preoteasă (Cristian) 1 cor.; Ioan Băilă, seor. Reun. meseriașilor „Andreiana“, din Sebeșul săs. 50 bani; George Limpede, măestru cismar, 80 bani, și Serafim Olariu, paroh, Branișca, 1 cor.

Ucis de trăsnet. Un soldat din Șopron mersese acasă pe câteva zile, în concediu. Când i-a expirat concediul, a plecat la regiment. Pe drum l-a ajuns însă o furtună de care el s'a ascuns în pădure sub un pom, în care a trăsnet, și trăsnetul a omorât la moment pe bietul soldat.

Pentru cei din Cernova. Pe seama orfanilor și a văduvelor remase în urma celor împușcați astă-toamnă în comuna slovăcească Cernova s'au adunat cam la cincizeci de mii de coroane, din contribuții benevole. Comitetul de inițiativă a luat acum hotărâre, ca pe banii acestia să cumpere o moșie mai mare, care să se parceleze și împartă între orfanii și vulnerații din Cernova.

Grație pe seama ucigașului. Din Lemberg se scrie, că contesa *Potocki*, văduva guvernatorului omorât din partea studentului ruten *Sicinski*, care pentru fapta aceasta a sa a fost judecat la moarte prin ștreang, a împuternicit pe episcopul copiilor sei să înainteze rugare, în care să se ceară grație pe seama lui *Sicinski*.

Mașină de sburat. Inginerul Tatarinov din Rusia a inventat un nou sistem, absolut sigur, cu privire la construirea mașinelor de sburat. E cea mai perfectă invenție de până acum cu privire la călătoria prin aer. Cercurile conducătoare din Rusia sunt atât de convinse despre succesele inginerului Tatarinov, încât i-au instalat un atelier în parcul împărătesc din Gacina, în care se lucreze neconturbat la noua sa mașină de sburat. Invenția lui Tatarinov a fost patentată de altcum aproape în toate statele.

Resfirarea norilor. Pe unele locuri eră obiceiul, ca norii să fie resfirați prin pușcături de teascouri, mai ales din partea proprietarilor de vii. S'a făcut în scopul acesta reducere mare în prețul prafului de pușcă, din partea ministrului de agricultură, pe seama proprietarilor de vii, cari în felul acesta voiau să-și apere viile de grindină. S'a făcut însă constatarea, că pușcăturile în nori nu dau nici un rezultat favorabil. Nu răsfiră norii, ci chiar din contră, îi încheagă. Ministrul de agricultură a sistat deci pentru viitor praful, de a primi praful de pușcă cu preț redus cei ce vreau să puște în nori.

Petrecere în Dicio-Sân-Mărtin. Reuniunea femeilor de religiuena gr. cat. și gr. ort. din comitatul Târnava-mică invitată la petrecerea de vară ce o aranjază Duminecă, în 12 Iulie st. n. 1908 (sărbătorea sf. apostoli Petru și Pavel) în Dicio-Sân-Mărtin în sala cea mare dela hotelul „Nemzeti“. Venitul curat este destinat pentru fondul reuniunii. Suprasolvirile marimoase se primesc cu mulțămite și să cuitzează pe cale ziaristică. Ofertele benevole să se trimită la adresa domnișoarei Maria Călușiu în Dicio-Sân-Mărtin.

Din public.†)

Mulțămite publice.

Direcțiunea băncii generale de asigurățiune „Transilvenia“ din Sibiu, la cererea noastră ne-a votat un ajutor de 30 cor., drept contribuție la acoperirea șeselor cu tabloul în u'eu al fericitului vrednic și meritos bărbat Dr. Aurel Brote, fost director al numitei bănci și zelos și desinteresat membru în comitetul central al reuniunii noastre.

Exprimăm pe această cale sincerele noastre mulțămite generoasei direcțiuni, care posibilă ne-a făcut împlinirea acestei datorințe de recunoștință și pietate.

Sibiu, 1 Iulie n. 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

Pantaleon Lucașu,
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

Duminecă, în 8/21 Iunie a. c. s'a ținut în comuna noastră Turnișor petrecerea de vară aranjată de corul bis. cu care ocaziune am primit suprasolviri dela următorii domni:

Ioan Iliu, notar, Orlat 2 cor. 80 fl., Nicolae Drăgan, notar, Burgard 1 cor. 50 fl., Oprea Olariu, învățător, Poplaca 80 fl., Ioan Rociu 60 fileri, Nicolae Roșca, tipograf 30 fileri, ambii din Sibiu, Petru Rociu, învățător, Nucet, 10 fileri, Ana I. Părau nr. 325, 60 fileri, Ioan Muntean nr. 364, 50 fileri, soția sa Paraschiva 20 fl. și ficea Maria 50 fileri, Ioan Banciu nr. 322, 50 fileri, Maria I. Muntean nr. 369, 20 fl., Ioan Moldovan jun. 20 fileri, toți din Turnișor

Subscriții în numele corului biser. aducem și pe această cale sinceră mulțămite și recunoștință stimaților contribuenți.

Îndeosebi exprimăm mulțămite dlui notar Iliu, care ca primul fiu de mai mare valoare ridicat din sinul acestei micute parohii, prin spiritul seu vesel și inteligent a mărit buna dispoziție a tuturor, cum și pentru frumoasele cuvinte de îmbărbătare, și cinstea făcută corului în special. Mulțămim și dlui Ioan Radu, birtaș, pentru cinstea făcută corului, dând și dănsul semne de interes față de mișcarea bună pornită în parohia noastră.

Venitul curat de 29 cor. 50 fileri a intrat în fondul corului merit pentru înfrumusețarea bisericii. Turnișor, în 15/28 Iunie 1908. Romul *Platoș*, paroh și cond. cor. Pavel *Vulc*, cassarul cor.

Poșta redacției.

Dlul G. M. în Valea I... Ne-a sosit prea târziu. Dacă ni-se trimită înaintea de ziua aniversară a morții, puteam să o publicăm. Acum nu mai are înțeles.

Dlul N. V. în G. Numai despre lucruri bune să ne scrieți. Despre lucruri slabe nu publicăm nimica.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

*) Anuarul seminarial: „Contribuțiuni la istoria culturală și politică a epocii lui Șaguna.“

Aviz!

Un tânăr, din familie bună, absolvent de cel puțin 3 clase gimnaziale sau reale, să primește ca practicant la firma

Ioan Comșa și Fiu
Săliște.

(159) 1-3

Nr. 563/1908.

[162] 1-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școlile conf. gr.-or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Mercurei se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

1. **Mercurea**, un post de învățător, salar 1000 relut de cartir 100 cor., de grădina 50 cor. și de lemne 50 cor.
2. **Ludoș**, un post de învățător cu salar de 600 cor. dela biserică.
3. **Cărpiniș**, un post de învățător, salar 600 cor., relut de cartir 40 cor. și 2 stângini lemne de foc.
4. **Gusu**, un post de învățător cu salar de 600 cor. din lada bisericii.
5. **Broșteni**, un post de învățător, salar 600 cor.
6. **Beșinău**, un post de învățător salar 600 cor., din repartiție de pe popor, cartir, grădina, și lemne de foc în natură.

Cuincuenalele se compută la toate posturile numai dela instituirea definitivă la școlilele acestea. Anii serviți la alte școli nu se consideră.

În comunele, în cari salarele nu se pot întregi la minimul legal conf. art. de lege XXVII din 1907, din mijloacele bisericești, îndată după ocuparea posturilor se va înainta rugare la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat.

Cei aleși sunt datori a instrui elevii în cântările bisericești, a ține strena în Dumineci și sărbători și a cânta cu ei răspunsurile la liturgie, a ocupa elevii cu grădinaritul și a ține iarna școala și cu analfabeții.

Cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare se vor înainta subsemnatului oficiu prot. în termenul deschis, având voce concurenții a se prezenta, cu prealabila înscuviințare a protopresbiterului, la biserică, spre a face cunoștința poporului.

Mercurea, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or.:

Avr. S. Păcariu
protopresb.

Nr. 260/1908.

[163] 1-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate se scrie concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în acest jurnal.

1. **Alba-Iulia-maieri**, salar 600 cor. solvit lunar anticipativ, iar din venitele cantonale încă până la 500 cor., cartir și lemne. Concurenții să poseadă cunoștințe muzicale spre a putea conduce corul deja existent, din venitele cârui, după producțiunile, ce le va aranja, încă va primi remunerațiune.
2. **Aemarin**, salar 600 cor. din repartiție, cartir, lemne și grădina.
3. **Brădești**, salar 600 cor. din repartiție, cartir, lemne și grădina.
4. **Cirgudiu**, salar 600 cor. din venitul unui loc al școlii și repartiție, cartir, lemne și grădina.
5. **Măgina**, salar 600 cor. solvit în rate lunare din lada bisericii, cartir, lemne și grădina.
6. **Păcliaș**, salar 600 cor. din repartiție, cartir, lemne și grădina.
7. **Rimeșsat**, salar 600 cor. (200 cor. dela stat restul din repartiție), cartir, lemne și grădina.

Petițiunile se vor înainta subscrisului oficiu, în termenul indicat îndatorăți fiind concurenții a să prezenta, înainte de alege în biserică spre a se face cunoscuți poporului, apoi a instrui copiii în cântările bisericești, și a cânta cu ei la sf. liturgie în Dumineci și sărbători.

Cuincuenalele se vor compută, numai după serviciul de 5 ani în post, ce se ocupă.

Alba Iulia, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresb.

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de clasa III-a Burjuc, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să exerce concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în termenul deschis, și până în lussire 8 zile înainte de sinodul parohial electoral să pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie v. 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

George Oprea
protopresb.

[165] 1-3

Concurs repetit.

Pentru întregirea posturilor de parohi din parohiile vacante mai jos însemnate de clasa a III-a protopresbiteratul Iliei, prin aceasta să scrie de nou concurs cu termen de zile dela prima publicare în „Teleg. Român.”

1. **Glodgilești**.
2. **Brădețel** cu filiile **Runcșor și Vica**.
3. **Gialcuta** cu filiile **Târnavă și Căbești**, ubicațiunea parohiei conform ordinului consistorial Nr. 269 Bis. din 20 Martie 1907 va fi în Târnavă și nu în Gialcuta.

Venitele împreunate cu aceste posturi sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în termenul deschis, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Ilii în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

George Oprea
protopresb.

(164) 1-3

Nr. 336/1908.

[166] 1-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci vacante în comunele bisericești, mai jos însemnate și anume: 1. **Bucium-Cerb**, 2. **Bucium-Isbita**, 3. **Bucium-Muntari**, 4. **Cărpiniș cu Vătop**, 5. **Ciruleasa**, 6. **Galați și 7. Petrângeni cu Valea Bulzului**, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

Toate posturile sunt dotate cu salar de 600 cor. din repartiție, locuință și lemne de foc.

Întregirea de salar se vor face la timpul său ear cuincuenalele se vor da numai după timpul servit la aceste școli.

Doritorii a ocupa aceste posturi să trimită concurențele instruite cu documentele cerute de legile în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis și să se prezinte înainte de alege, poporului la biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Abrud, 19 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al Abrudului.

Petru Popovici
protopresb.

Nr. 102/1908

[161] 1-3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în comuna bisericească de cl. III. **Valea-Verde** în protopresbiteratul Câmpenilor se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român” la ordinul consistorial nr. 2205 B.

Venitele sunt cele arătate în coala B. pentru întregirea dotării preoțești din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post să trimită concurențele lor cu documentele cerute la oficiul subscris și să ceară informațiuni spre orientare.

Câmpeni, 13 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Câmpenilor.

Romul Furduiu
protopresbiter.

Nr. 351.38/1908.

[167] 1-3

Concurs

Conform rezoluțiunii Ven. Consistor Nr. 2297 Bis. din 4 Martie c. și Nr. 5337 Bis. din 7 Maiu 1908 pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele bisericești mai jos însemnate, tractul Geoagului, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

1. **Bozeș**, parohie de clasa III-a.
 2. **Almașul-de-mijloc**, parohie de clasa III-a.
- Emonumentele împreunate cu aceste două parohii sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a reflecta la vre unul din posturile acestea au a-și înainta cererile instruite conform regulamentului pentru parohii, subscrisului oficiu protopresbiteral, în termenul sus indicat, având asăprezeptă în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserică din parohia respectivă avizând înaintea oficiu protopresbiteral despre aceasta.

Orăștie, 21 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Geoagului în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopr. adm.

Nr. 133/1908.

[153] 3-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci vacante în comunele bisericești din protopresbiteratul Câmpenilor, și anume: 1. **Certegea**, 2. **Gârda-de-jos**, 3. **Neagra-de-jos**, 4. **Poiana-Valeaverde**, 5. **Sohodol-Peș**, 6. **Vidra-de-jos** și 7. **Vidra medie** (postul II inv.), se publică concurs cu termen **10 Iulie 1908 st. nou.**

Dotarea posturilor constă: din salar de câte 600 cor. din repartiție și locuințe cu grădina. În Neagra-de-jos este 800 cor. la învățătorul calificat ales.

La posturile din Certege, Gârda-de-jos și Neagra-de-jos se cere ca învățătorul să cânte cu elevii la sf. liturgie, pentru ceace în Certege va primi o remunerație deosebită. Întregirea salarilor se vor face la timpul seu și concurențele se vor da numai după timpul servit la aceste școli.

Doritorii a ocupa aceste posturi se trimită concurențele în timpul recerut și cu documentele cerute de legile în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 10 Iunie 1908.

Romul Furduiu
protopr.

Nr. 412/1908.

[157] 2-3

Concurs

Pentru întregirea definitivă a posturilor învățătoresci din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român”, și anume în:

1. comuna **G. Hodac** cu salar anual de 600 cor., solvabil în 4 rate decursive din cassa bisericii, cartir în natură, 5 stângini lemne pe picioare în pădure și folosirea grădinei școlare.
2. **Idiceș-Pădure**, sa'ar 600 cor., cartir și lemnele de focărit.
3. **Nadoș-român**, salar 600 cor., cu artir și lemnele de focărit.
4. **Urisiul-superior**, sa'ar 600 cor., cartir și lemnele de focărit.

5. **Ibanști-Pădure**, salar din repartiție pe popor cor. 380, ajutor dela stat ca întregire până la suma de 60 cor. respective 1000, condiționat, dacă se va licidă relut de grădina 20 cor, lemne de focărit pe picioare și cartir.

6. **Filea**, salar 600 cor., cartir în natură și lemne de focărit.

7. **Măierău**, salar 600 cor. din repartiție pe popor și din cele 5%, după darea directă, cartir și lemne de focărit.

8. **Dumbrava**, salar anual 1000 cor. din repartiție pe popor, cartir în natură și lemne de focărit.

9. **Murăș-Cueșd**, salar 600 cor. din repartiție, cartir și lemne de focărit.

10. **Poleț**, salar 600 cor., anume 300 cor. din cassa bisericii și 300 cor. din repartiție, cartir și lemne de focărit.

11. **Săcalul-de-pădure**, salar 600 cor., cartir și lemne de focărit în valoare de 20 coroane.

Cu 1 Iuliu 1910 salarele învățătoresci sunt sistemizate la suma minimală de 1000 cor. și cuincuenalele prescise.

Suplicele concursuale, provăzute cu documentele recerute de lege, să se aștearnă subscrisului în termenul deschis, p. u. Deda, indicând suplicații p. u. comuna unde locuiesc și protopresbiteratul acelei comune.

Învățătorii sunt îndatorăți a ține prelegere cu școarii de repetiție și sub decursul sf. liturgii a cânta cu copii în cor.

Murăș-Cueșd, 18 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conțelegere cu comitetele parohiale:

Galacteon Șagău
protopresbiter.

Nr. 634/1908.

[158] 2-3

Concurs

Pentru întregirea postului învățătoresc, dela școala profesională gr.-or. română din **Peșani**, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român” cu salar de 600 cor. cartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită cererile în conformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. până la termenul arătat cu aceia observare, că alesul are și îndatorirea, de a instrui tineretul în cântările liturgice, ca să poată cânta Dumineca și sărbătoarea în biserică.

Cuincuenalele se vor socoti numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 20 Maiu 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Borzea
protopresbiter.

Nr. 40/1908.

[156] 2-3

Publicațiune.

Pentru edificarea bisericii gr. or. din **Teușiu**, protopresbiteratul Alba-Iulia, să scrie licitațiune minuendă pe ziua de **29 Iunie st. v.** la 11 oare a m. carea să va ține în localul școlii.

Planul și preliminarul de spese aprobat de Pr. avenerabilul Consistor arhidiecezan cu Nr. 3435 Epit. 1908 din 28 Martie 1908 să pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita și lua în întreprindere zidirea bisericii au să depună un vadiu de 10% dela suma preliminară cu 7721 cor. 24 fl. în bani gata. Materialul are de al da comuna bisericească, adică: peatră, cărămidă, var, nășip și cărăușile dela Alba-Iulia și de unde se va cere.

Teușiu, 8 Iunie 1908.

Dionisiu Popovici paroh. **Anghel Luca** notar.
Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Albei Iuliei.

Văzut: **Ioan Teculescu**
protopresbiter.

APĂ MINERALĂ PHOENIX

DIN BUZIĂȘ

Intrece orice apă la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acie, fără fier, îndeosebi impropătătoară apă de masă, bogată în acid carbonic.

Recomandată de medici. Recomandată de medici.

Efect excelent la suferințe de rărunchi și beșică, catar cronic de rărunchi, peatră; precum și la îmbolnăvirile catarale ale escretiunilor. — Prospecte trimate la cerere administrația.

Direcțiunii băilor lui MUSCHONG în Buziasfürdő.

(286) 56-100

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

- Cosma M., Album de țesături și broderii naționale 16.—
- Modele de cusături românești caet I. 50
- Modele de cusături românești caet II. 1.—
- A. O. Maior, Biblioteca copiilor vol. I—III à 1.—